

ZETELVERPLAATSING

door H. J. Reijn

Vrijwillige zetelverplaatsing

In 1967 verscheen de *Rijkswet van 9 maart 1967*, „houdende bijzondere voorzieningen aangaande de plaats van vestiging van naamloze vennootschappen en andere rechtspersonen”, de zgn. *Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing van rechtspersonen*. Deze Rijkswet kwam in de plaats van de Wet van 26 april 1940, uitgevaardigd omdat „met het oog op de huidige buitengewone omstandigheden bijzondere voorzieningen wenselijk zijn met betrekking tot de in gebiedsdelen van het Koninkrijk der Nederlanden gevestigde naamloze vennootschappen en andere rechtspersonen, alsmede met betrekking tot zeeschepen, die gerechtigd zijn tot het voeren van de Nederlandse vlag”. Het laatste onderwerp, het voeren van de Nederlandse vlag, waaraan de Wet van 1940 één artikel wijdde, wordt in de Rijkswet van 1967 (tussen 1940 en 1967 kwam het Statuut tot stand!) niet behandeld.

Was de Wet van 1940 een reeks van (23) artikelen, de Rijkswet van 1967 is systematisch ingedeeld in 8 Afdelingen, die betrekking hebben op:

- de overplaatsing van naamloze vennootschappen naar een ander deel van het Koninkrijk (Afdeling 1) en de terugplaatsing uit een ander deel van het Koninkrijk (Afdeling 2);
- de overplaatsing van naamloze vennootschappen binnen een deel van het Koninkrijk (Afdeling 3) en de terugplaatsing binnen een deel van het Koninkrijk (Afdeling 4);
- de overplaatsing van andere rechtspersonen (Afdeling 5) en de terugplaatsing daarvan (Afdeling 6).

Afdeling 7 geeft algemene bepalingen, Afdeling 8 overgangs- en slotbepalingen.

Zoals uit het voorgaande blijkt behandelt de Rijkswet in afzonderlijke Afdelingen de procedure der terugplaatsing, in de Wet 1940 werd dit onderwerp niet geregeld.

Hoewel de problematiek in eerste instantie van juridische aard is, mag worden gesteld dat een *algemene oriëntatie* van de accountant omtrent deze materie van betekenis kan zijn voor zijn beroepsuitoefening.

Overplaatsing van naamloze vennootschappen naar een ander deel van het Koninkrijk

De plaats van vestiging van een in Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen gevestigde N.V. kan worden overgebracht naar een ander deel van het Koninkrijk. Dit dient te geschieden door een daartoe strekkende wijziging van de akte van oprichting.

Bevoegd tot deze wijziging der akte van oprichting zijn - ieder afzonderlijk -:

- 1 de algemene vergadering van aandeelhouders, met inachtneming van de bepalingen der Wet en der akte van oprichting voor de totstandkoming van besluiten der algemene vergadering tot wijziging van de akte van oprichting;
- 2 het bestuur der vennootschap, met inachtneming van de bepalingen der Wet en der akte van oprichting omtrent de totstandkoming van bestuursbesluiten tot

wijziging van de akte van oprichting, met dien verstande dat het bestuur geen toestemming of medewerking behoeft van de algemene vergadering, van een ander orgaan der vennootschap of van derden;

- 3 een of meer hiertoe door het bestuur of de algemene vergadering (bij notariële akte in de Nederlandse taal) aangewezen personen. De vennootschap kan van zulk een aanwijzing mededeling doen aan een of meer der Ministers van Justitie van de drie delen van het Koninkrijk. De Ministers moeten de ontvangst van deze mededeling bevestigen aan de vennootschap.
- 4 door hen die volgens de akte van oprichting tot het beheer van de vennootschap bevoegd zijn in geval van ontstentenis of belet der bestuurders.

De wijziging dient - op straffe van nietigheid - te geschieden bij notariële akte, te verlijden in de Nederlandse taal.

De wijziging der akte van oprichting behoeft hetzij de *goedkeuring* van hetzij de *bekrachtiging* van de Minister van Justitie van Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen.

Goedkeuring wordt uitsluitend verleend, op een *ontwerp* van de wijziging, door de Minister van Justitie van het deel van het Koninkrijk waar de vennootschap gevestigd is. Deze Minister zendt onverwijld een afschrift van het goedkeuringsbesluit aan de Minister van Justitie van het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging der vennootschap *zal worden overgebracht*. Deze laatste dient vervolgens onverwijld aan de vennootschap te verklaren dat bij inwerkingtreding der wijziging de vennootschap *van rechtswege de staat zal bezitten* van een rechtspersoon, opgericht volgens het recht van het deel van het Koninkrijk waarvan deze verklaring afkomstig is. Na het verlijden der akte dient door de vennootschap aan beide vorengenoemde Ministers van Justitie te worden gezonden de tekst van de akte van oprichting vóór de wijziging, een opgave van datum en nummer van het goedkeuringsbesluit en een authentiek afschrift van de eerdergenoemde notariële akte.

Indien de wijziging tot stand is gebracht en in werking is getreden *zonder goedkeuring* van het ontwerp der wijziging dient een *verzoek tot bekrachtiging* te worden gericht (uiterlijk op de 30e dag na de inwerkingtreding) tot de Minister van Justitie van het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging is *overgebracht*. Geschiedt dit niet, dan *verliest* de wijziging der akte van oprichting *van rechtswege haar kracht*. Dit is ook het geval indien de bekrachtiging wordt geweigerd.

Op *drie gronden* kan de goedkeuring resp. bekrachtiging der wijziging worden geweigerd:

- 1 als het niet aannemelijk is dat de wijziging op grond van oorlog, onmiddellijk oorlogsgevaar, revolutie of daarmee vergelijkbare buitengewone omstandigheden in het belang der N.V. zal worden of werd geboden;
- 2 als de wijze waarop de wijziging tot stand is gekomen, in strijd is met deze Rijkswet of met het recht van het deel van het Koninkrijk, waar de vennootschap gevestigd was;
- 3 als de wijziging van de akte van oprichting in strijd is met deze Rijkswet of met het recht van het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging zal worden of is overgebracht.

De goedkeuring of bekrachtiging kan - met machtiging van de kroon - geheel of gedeeltelijk ingetrokken worden indien *later* blijkt van omstandigheden welke de weigering van de goedkeuring of bekrachtiging gewettigd zouden hebben.

De wijziging verliest dan van rechtswege haar kracht.

De wijziging der akte brengt een publikatieplicht met zich:

- 1 in het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging der N.V. is *overgebracht*: de akte van oprichting na de wijziging en het besluit van goedkeuring of bekrachtiging;
- 2 in het deel van het Koninkrijk waar de vennootschap *tevorens* was gevestigd, tenzij *daartegen redelijke bezwaren* bestaan: de wijziging der akte en het besluit van goedkeuring of bekrachtiging. De Wet 1940 schreef deze publikatie „zo mogelijk” voor.

Ook de weigering tot bekrachtiging en de intrekking van de goedkeuring of bekrachtiging van een reeds in werking getreden wijziging moeten in beide delen worden gepubliceerd.

Zonder voldoening aan de publikatieplicht kan de wijziging der akte resp. het feit dat de wijziging haar kracht heeft verloren niet tegen derden te goeder trouw worden ingeroepen.

Overplaatsing van naamloze vennootschappen binnen een deel van het Koninkrijk

De vestigingsplaats van een N.V. kan ook overgebracht naar een andere plaats in hetzelfde deel van het Koninkrijk. Ook dit dient te geschieden per notariële akte, te verlijden in de Nederlandse taal. De vereiste wijziging der akte van oprichting behoeft de goedkeuring resp. bekrachtiging van de Minister van Justitie van het betrokken deel van het Koninkrijk.

De bepalingen omtrent de bevoegdheid tot het wijzigen der akte van oprichting, en omtrent de verkrijging der goedkeuring resp. bekrachtiging stemmen in beginsel overeen met de bepalingen daaromtrent voor het geval van overplaatsing van een N.V. naar een ander deel van het Koninkrijk.

Overplaatsing van andere rechtspersonen

Ook de plaats van vestiging van een in een deel van het Koninkrijk gevestigde rechtspersoon - geen N.V. - kan overgebracht naar hetzij een ander deel van het Koninkrijk of naar een andere plaats in hetzelfde deel. Bevoegd hiertoe is het bestuur, dan wel een of meer hiertoe door het bestuur bij notariële akte in de Nederlandse taal aangewezen personen. Deze aanwijzing kan als het ware worden „ge-registreerd” door er mededeling van te doen aan een of meer der Ministers van Justitie van de delen van het Koninkrijk. De Ministers moeten de ontvangst van de mededeling aan de rechtspersoon bevestigen.

De wijziging der akte van oprichting - als hierboven bedoeld - kan geëffectueerd worden door elke bestuurder van de rechtspersoon en door hen die volgens de statuten en reglementen van de rechtspersoon tot haar beheer bevoegd zijn ingeval van ontstentenis of belet van de bestuurders. Daarbij kunnen tevens een of meer personen tot bestuurder van de rechtspersoon worden benoemd. Voorzover niet anders bepaald wordt de rechtspersoon tegenover derden door ieder dezer bestuurders vertegenwoordigd.

De procedure voor de wijziging is dezelfde als voor naamloze vennootschappen zowel voor verplaatsing naar een ander deel van het Koninkrijk als voor over-

brenging naar een andere plaats in hetzelfde deel van het Koninkrijk. Echter heeft publikatie der statuten en reglementen en der daarin aangebrachte veranderingen alleen plaats te vinden indien in het betrokken deel van het Koninkrijk wettelijke bepalingen van zodanige strekking voor zodanige rechtspersoon bestaan.

Ook de wet 1940 regelde de overplaatsing van andere rechtspersonen (art. 15-17). Onder de wet 1940 was openbaarmaking der handeling verplicht om te gelden tegen derden te goeder trouw.

Terugplaatsing van naamloze vennootschappen uit een ander deel van het Koninkrijk

Een N.V. die overeenkomstig de wettelijke bepalingen werd overgebracht naar een ander deel van het Koninkrijk kan ook weer naar het deel van het Koninkrijk waar de N.V. het eerst gevestigd was, worden teruggebracht (R.W. art. 9). De Wet 1946 bevatte omtrent zulk een mogelijkheid geen bepalingen.

De terugplaatsing geschiedt door een desbetreffende wijziging van de akte van oprichting. Tot deze wijziging zijn bevoegd zowel het bestuur der vennootschap als de algemene vergadering van aandeelhouders. De wettelijke bepalingen en de bepalingen der akte van oprichting, geldende voor de totstandkoming van bestuursbesluiten resp. van besluiten van de algemene vergadering tot wijziging van de akte van oprichting dienen in acht genomen te worden. Echter, het bestuur heeft geen toestemming of medewerking van de algemene vergadering, van een ander orgaan der vennootschap of van derden voor deze wijziging van de akte van oprichting.

De bedoelde wijziging behoeft de goedkeuring van de Minister van Justitie van het deel van het Koninkrijk, waarheen de plaats van vestiging der vennootschap wordt *teruggebracht* aan wie een ontwerp van de wijziging moet worden voorgelegd. Deze zendt na verlening der goedkeuring onverwijld een afschrift van het goedkeuringsbesluit en van het goedgekeurde ontwerp der wijziging aan de Minister van Justitie van het deel van het Koninkrijk, vanwaar de plaats van vestiging wordt teruggebracht. De wijziging zelf dient - op straffe van nietigheid - te geschieden bij notariële akte, te verlijden in de Nederlandse taal. Na het verlijden zendt de vennootschap dan wel hij, of een van hen, die de wijziging hebben verricht, een authentiek afschrift van de genoemde notariële akte (te zamen met de tekst der akte van oprichting, zoals deze vóór de wijziging luidde, en een opgave van datum en nummer van het goedkeuringsbesluit) aan de Minister van Justitie van beide betrokken delen van het Koninkrijk.

De Minister van Justitie bevoegd tot goedkeuring der wijziging kan deze goedkeuring weigeren. Als enige grond voor een weigering noemt de Rijkswet dat *naar het oordeel der Minister* het niet aannemelijk is dat de wijziging *in het belang der vennootschap* is (R.W. art. 11 lid 2).

De wijziging der akte van oprichting kan niet tegen derden te goeder trouw worden ingeroepen alhier de wijziging openbaar gemaakt is zowel in het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging is teruggebracht als in het deel van het Koninkrijk waarin de vennootschap tevoren was gemaakt. Gepubliceerd moeten worden de gewijzigde akte van oprichting en het besluit waarbij de goedkeuring is verleend.

Terugplaatsing van naamloze vennootschappen binnen een deel van het Koninkrijk

De plaats van vestiging van een N.V. welke deze heeft overgebracht naar een andere plaats in hetzelfde deel van het Koninkrijk kan weer worden teruggebracht naar de oorspronkelijke plaats van vestiging.

Bevoegd zijn daartoe het bestuur der vennootschap en de algemene vergadering van aandeelhouders. De wettelijke bepalingen en de bepalingen der akte van oprichting, geldende voor de totstandkoming van bestuursbesluiten, resp. van besluiten van de algemene vergadering tot wijziging van de akte van oprichting dienen in acht genomen te worden. Echter, het bestuur behoeft geen toestemming of medewerking van de algemene vergadering, van een ander orgaan der vennootschap of van derden voor deze wijziging van de akte van oprichting.

De wijziging behoeft de goedkeuring van de Minister van Justitie van het betrokken deel van het Koninkrijk, aan wie een ontwerp van de wijziging moet worden voorgelegd. De wijziging dient - op straffe van nietigheid - te geschieden bij notariële akte, te verlijden in de Nederlandse taal. Een authentiek afschrift van deze akte moet - met de akte van oprichting zoals deze vóór de wijziging luidde - aan de Minister van Justitie gezonden worden.

De Minister van Justitie kan goedkeuring der wijziging weigeren indien *naar het oordeel van de Minister* niet aannemelijk is dat de *wijziging in het belang der vennootschap* is.

De gewijzigde akte van oprichting en het besluit waarbij de goedkeuring is verleend, moeten gepubliceerd worden. Indien dit niet geschiedt, kan de wijziging niet tegen derden te goeder trouw worden ingeroepen.

Terugplaatsing van andere rechtspersonen

Ook voor andere rechtspersonen is er de mogelijkheid van terugplaatsing naar waar ze eerst gevestigd waren. Bevoegd daartoe is het bestuur van de rechtspersoon.

De procedure voor de terugplaatsing is dezelfde als voor naamloze vennootschappen zowel voor terugplaatsing naar een ander deel van het Koninkrijk als voor terugplaatsing naar een andere plaats in hetzelfde deel van het Koninkrijk. Evenals bij de overplaatsing (zie boven) bestaat slechts in bepaalde omstandigheden de verplichting tot publikatie der statuten en reglement en der daarin aangebrachte veranderingen.

Algemene bepalingen

Onder welk recht valt een overgeplaatste rechtspersoon? Art. 18 lid 1 der Rijkswet geeft op deze vraag antwoord: de naar een deel van het Koninkrijk overgeplaatste rechtspersoon bezit de staat van een volgens het recht van dat deel van het Koninkrijk opgerichte persoon en wordt door het aldaar geldende recht beheerst. De wet 1940 bevatte uitsluitend een bepaling voor naamloze vennootschappen n.l. dat zij beheerst werden door het in het andere gebiedsdeel, waarheen de plaats van vestiging werd overgebracht, geldende recht. Omtrent de juridische staat werd niets bepaald. Op het gestelde van art. 18 lid 1 maakt art. 18 lid 2 der Rijkswet een beperking: de bevoegde organen van het deel van het Koninkrijk waarheen de plaats van vestiging van de rechtspersoon is overgebracht kunnen m.b.t. deze rechtspersoon afwijkende deviezenrechtelijke voorschriften treffen.

Heeft een rechtspersoon een recht of bevoegdheid verkregen, voor het behoud waarvan het gevestigd zijn, of het opgericht zijn volgens het recht van een bepaald

deel van het Koninkrijk een vereiste of voorwaarde is, dan wordt *dit vereiste of deze voorwaarde voor vervuld gehouden*, zolang de rechtspersoon ingevolge toepassing der Rijkswet in een ander deel van het Koninkrijk gevestigd is. Is voor behoud van het recht of bevoegheid vereiste of voorwaarde, dat een of meer van zijn bestuurders, commissarissen of vertegenwoordigers ingezetene zijn van, dan wel woonachtig of geboren zijn in *een bepaald deel* van het Koninkrijk, dan wordt, zolang de rechtspersoon ingevolge toepassing der Rijkswet in een ander deel van het Koninkrijk gevestigd is, dit *vereiste of deze voorwaarde voor vervuld gehouden*, indien evenveel van zijn bestuurders, commissarissen of vertegenwoordigers ingezetene zijn van, dan wel woonachtig of geboren zijn in *enig deel* van het Koninkrijk.

Voorzover bepalingen in de akte van oprichting of de statuten en reglementen van een rechtspersoon niet in overeenstemming zijn met het bij of krachtens de Rijkswet 1967 bepaalde, blijven zij buiten toepassing. De wet 1940 bevatte een soortgelijke bepaling.

Een bepaling van de wet 1940 die we in de Rijkswet 1967 niet terugvinden is dat „verbintenissen voortvloeiende uit overeenkomsten tussen de N.V. en derden, die op de oorspronkelijke plaats van vestiging der vennootschap kunnen of moeten worden nagekomen, zullen *met inachtneming van de goede trouw* op de nieuwe plaats van vestiging kunnen of moeten worden nagekomen” (art. 13).

De wijziging der vestigingsplaats *treedt in werking* met ingang van de dag, waarop de akte is verleden, tenzij daarvoor in de akte een later tijdstip is bepaald. Is de inwerkingtreding afhankelijk gesteld van de vervulling van een *voorwaarde*, dan treedt ze in werking met ingang van de dag waarop die voorwaarde is vervuld. Zolang de zetelverplaatsing nog niet in werking is getreden kan zij ook indien zij reeds goedgekeurd werd, worden *ingetrokken* (eveneens door een notariële akte in de Nederlandse taal) of *nadere wijzigingen* worden aangebracht, die dan eveneens goedkeuring of bekrachtiging behoeven.

De door de Rijkswet voorgeschreven *notariële akten* kunnen bestaan uit een *notarieel proces-verbaal* van de bestuursvergadering of van de algemene vergadering waarin het desbetreffende besluit is opgenomen.

Zetelverplaatsing door de overheid

Een andere Rijkswet van 9 maart 1967 regelt „bijzondere maatregelen, *vereist door de belangen van het Koninkrijk*, aangaande de plaats van vestiging van rechtspersonen en instellingen”. De kern van deze Rijkswet is, dat indien in geval van oorlog, onmiddellijk oorlogsgevaar of daarmee vergelijkbare buitengewone omstandigheden de belangen van het Koninkrijk *naar het oordeel van de Kroon* dit vereisen, de Kroon de Ministers van Justitie en Financiën kan machtigen de plaats van vestiging van een rechtspersoon over te brengen naar een andere plaats binnen het Koninkrijk der Nederlanden; indien de omstandigheden dit naar het oordeel der Ministers toelaten wordt het bestuur resp. de vennoten der betrokken persoon vooraf gehoord.

Onder rechtspersoon verstaat deze Rijkswet iedere maat- of vennootschap, vereniging of stichting, fonds of privaatrechtelijke instelling in de ruimste zin, ook indien daaraan de rechtspersoonlijkheid niet mocht zijn toegekend of uitdrukkelijk mocht zijn onthouden.

Is de rechtspersoon in Suriname of de Nederlandse Antillen gevestigd, of bestaat het voornemen tot overbrenging naar een dezer delen van het Koninkrijk, dan worden de Ministers van Financiën en Justitie van dat deel *tevoren geraadpleegd, tenzij* de omstandigheden dit niet toelaten.

Vanaf het tijdstip van overbrenging bezit de rechtspersoon de staat van een volgens het recht van dat deel van het Koninkrijk opgerichte rechtspersoon en wordt hij beheerst door het aldaar geldende recht. Ten aanzien van rechten of bevoegdheden, voor het behoud waarvan het gevestigd zijn in of opgericht zijn volgens het recht van een bepaald deel van het Koninkrijk vereiste of voorwaarde is en ten aanzien van een recht of bevoegdheid voor het behoud waarvan een vereiste of voorwaarde is dat een of meer van zijn bestuurders, commissarissen, vennoten of vertegenwoordigers ingezetene zijn van dan wel woonachtig of geboren zijn in een bepaald deel van het Koninkrijk gelden dezelfde bepalingen als gesteld in de Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing.

De ingevolge deze Rijkswet overgebrachte rechtspersoon kan worden *teruggeplaatst* naar waar deze eerst gevestigd was, door toepassing van de Rijkswet vrijwillige zetelverplaatsing.